

Kamatkötelezettség kezdőpontja.

Felperes szakértői díjait perben igényli a hitbizományi gondnoktól, miután előzőleg a hitbizományi hatóságnál kérte díjai megállapítását. A hitbizományi hatóság a nála előterjesztett kérelmet elkésettsége okából nem teljesítette. A perbíróság, bár kisebb összegben, felperes díjait megítélte, (nyilván a kereset iktatásától járó) kamataival együtt. Felperes a kamatkötelezettség kezdőidőpontja tekintetében csatlakozással támadta meg a másodbíróság ítéletét. A Kúria (P. I. 4683/1937.) a csatlakozási kérelmet elutasítja azzal az indokolással, hogy a hitbizományi hatóságnál előterjesztett kérelem elkésettsége okából „figyelembe nem jöhet és így az alpereseknek fizetésre szabályszerűen történt felhívását nem pótolhatja“.

Ez az álláspont aggályos. A hitbizományi hatóságnál benyújtott kérelem megállapított szabálytalansága (elkésettsége) a kamatkötelezettség és annak kezdőpontja tekintetében jelentőséggel nem bír. Felperes kamatkövetelése lényegében késedelmi kamatra irányul. A késedelmi kamat kezdőidőpontja a fizetési késedelem napja. Egyszerű jogtétel: fix esedékességi napra lejárató kötelezettség esetén a késedelem a lejárat napján (ha úgy tetszik, minthogy estig lehet teljesíteni a lejárat más napján) következik be. Esedékességi nap híján a felszólítás (eredménytelen eltelte) ejt késedelembe. A felszólításnak — külön kikötés híján — alakszerűsége nincs. Minden nyilatkozat, amelyből az adós értesítést nyer arról, hogy a hitelező fizetést igényel — az adóst nem teljesítés esetén késedelembe ejti. Bírói gyakorlatunk állandósult tétele, hogy a hitelezőnek a bíróságnál előterjesztett kérelme a külön felszólítást pótolja. A bíróságnál előterjesztett kérelemnek ez a hatása azon alapszik, hogy a kérelemből az adós értesítést szerez a hitelező kívánságáról, ami egyértelmű a követelés lejárttatételével, feltételezve természetesen, hogy a hitelezőt későbbi szerződéses, vagy jogszabályon alapuló lejárat nap, ebben nem akadályozza. Az adós értesítésének ezt a funkcióját a szabályszerűtlen bírósági beadvány is betölti, kivéve azon esetet, ha a bíróság a szabálytalanul előterjesztett kérelmet visszaadja és az adósnak nem kézbesíti. Pedanteria okából meg kell említeni, hogy ilyenkor késedelembeejtésre nem a bírósági iktatás, hanem az adós részére eszközölt kézbesítés napja az irányadó. Ezért nem jár például kamat a váltóhitelezőnek, aki a váltót bemutatás helyett perli, ha az adós kikézésítés után fizet, mert a kikézésítésig adós nincs késedelemben. (Ld. Kúria 416/907. Grill-féle törvénytár Hiteljog III. k.). Az a körülmény, hogy a bírósági beadvány valamely okból nem volt szabályszerű, a megtörtént értesítést, a benne rejlő fizetési felszólítást meg nem történtté nem teheti. Az adott esetben az adós már a kereseti

érvényesítést megelőzőleg is késelemben volt, tehát a kamatkötelezettség attól kezdve terheli, amikor a bár egyéb vonatkozásban szabályszerűtlen bírósági kérelemből az adós a fizetési felszólításról értesült.

Az értesülésszerzés más esetben is hatályosul, noha alak-szerűségi hibában szenvedő formában jut az érdekelt tudomására. Külföldi gyáros, akinek belföldi képviselője van, a kötleveiben kiköti, hogy minőségi kifogást csak akkor ismer el, ha ez közvetlenül hozzáérkezik. Vevő a kikötés ellenére kényelmi okokból a belföldi képviselőt értesíti a kifogásról. A képviselő ezt a kifogást azonnal továbbadja a gyárnak — és utóbb a per során a gyár arra hivatkozik, hogy a kifogásolás — vele szemben nem hatályos. Aligha lesz kétséges, hogy a bíróság a minőségi kifogást érdemileg fogja elbírálni, mert a gyári cég — ha szabályszerűtlenül is, de kellő időben a vevő minőségi kifogásáról értesült. Itt is szétszakítódik az alakszerűség — és a mégis csak megtörtént értesülés. A Kúria az alakszerűség értékelésében — noha ez gyakorlatunktól szerencsére idegen — ezúttal messzebbre ment.

B. S.

Érvénytelen szerződés választottbírói kikötése.

Időről-időre visszatérő kérdés bírói gyakorlatunkban, vajjon az oly szerződés érvénytelennek kimondása, esetleg az érvénytelenség kérdésével összefüggő, a megállapítási kérelemben túlmenő marasztalás iránti kereset elbírálása az esetben, ha az érvénytelenként vitatott ügylet választottbírói megállapodást is tartalmaz, megindítható-e a rendes bíróság előtt. A kir. Kúria P. IV. 5093/1937. számú ítélete igen szabatosan foglalt állást e kérdésben. A döntés szerint „az állandó bírói gyakorlat értelmében a Pp. 767. §-ában foglalt rendelkezéseknek megfelelően létrejött választottbírói kikötés érvényessége nem esik szükségképp össze a kikötést tartalmazó magánjogi alapszerződés érvényességével; mert a perjogi jellegű választott bírói kikötés csak akkor érvénytelen, ha magával a kikötéssel szemben állanak fent olyan okok, amelyek folytán ez a kikötés az általános szabályok szerint érvénytelen. Az ítéletben hivatkozott „állandó bírói gyakorlat“ ellenére, mint a megbeszélte eset is mutatja, ismételten történt kísérlet a választottbírói eljárás mellőzésével a rendes bíróság igénybevételére. Ezt az állandó gyakorlattal való szembehelyezkedést még akkor is, ha azt helytelennek tartjuk, nem tekinthetjük egyszerűen a joggyakorlat körüli tájékoztatlanságra visszavezethetőnek. Az az érvelés, amely ily esetre a rendes bíróság imperiumát vitatja, egy logikai önellenmondástól való menekülést jelent. A fél azért fordul a rendes bírósághoz, mert úgy érzi,